

УДК 347.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.1.74>

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ПРАВОМ НА ПОДАННЯ ЗАЯВИ ПРО ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ

Рожнов О.В.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільної юстиції та адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0002-7217-8153
e-mail: olrozhnov74@gmail.com*

Рожнов О.В. Зловживання процесуальним правом на подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Статтю присвячено дослідженню особливостей правового регулювання стадії відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. На підставі аналізу Кодексу з процедур банкрутства України та практики Верховного Суду обґрунтовується можливість кваліфікації недобросовісної поведінки боржника як зловживання процесуальними правами вже на стадії відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Робиться висновок, що подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність не має бути направлено на уникнення або переслідування цілі унеможливлення задоволення кредиторських вимог до боржника. Наділяючи боржника виключним правом на подання заяви про відкриття провадження про неплатоспроможність Кодекс України з процедур банкрутства висуває вимоги до його поведінки. Таке виключне право боржника покладає на нього підвищений стандарт добросовісної поведінки.

Висвітлюються особливості стадії відкриття провадження у справі про неплатоспроможність та повноваження надані господарському суду на цій стадії.

Вказується, відповідно до ч. 1 ст. 115 Кодексу України з процедур банкрутства провадження у справі про неплатоспроможність боржника - фізичної особи або фізичної особи - підприємця може бути відкрито лише за заявою боржника. Згідно з ч. 1 ст. 116 Кодексу України з процедур банкрутства заява про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність подається боржником за наявності підстав, передбачених цим Кодексом. Ч. 2 ст. 115 Кодексу України з процедур банкрутства передбачено, що боржник має право звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у разі, якщо: боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі більше 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців; у боржника відсутнє майно, на яке може бути звернено стягнення, а здійснені виконавцем відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» заходи щодо розшуку такого майна виявилися безрезультатними; наявні ознаки загрози неплатоспроможності. При цьому право боржника звернутися із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність не стоїть у залежності від наявності у сукупності всіх підстав, передбачених ч. 2 ст. 115 Кодексу України з процедур банкрутства. Перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні. За наслідками підготовчого засідання господарський суд постановляє ухвалу про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність або про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність.

Обґрунтовується, що стадія відкриття провадження у справі про неплатоспроможність є першим процесуальним фільтром добросовісності боржника, на якій може крім іншого надаватися оцінка поведінки боржника на предмет зловживання процесуальним правом на ініціювання відповідних судових процедур.

Робиться висновок, що ефективна протидія зловживанню процесуальним на подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність є необхідною умовою забезпечення балансу публічного та приватного інтересу і підвищення довіри до інституту неплатоспроможності цілому.

Ключові слова: зловживання процесуальними правами, добросовісність боржника, відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Rozhnov O.V. Abuse of procedural rights in filing an application to open insolvency proceedings

The article is devoted to the study of the specific features of the legal regulation of the stage of opening proceedings in insolvency cases. Based on an analysis of the Bankruptcy Procedures Code of Ukraine and the case law of the Supreme Court, the author substantiates the possibility of qualifying a debtor's bad-faith conduct as an abuse of procedural rights already at the stage of opening insolvency proceedings.

It is concluded that the filing of an application to open insolvency proceedings should not be aimed at evading or pursuing the goal of preventing the satisfaction of creditors' claims against the debtor. By granting the debtor the exclusive right to file an application to open insolvency proceedings, the Bankruptcy Procedures Code of Ukraine imposes certain requirements on the debtor's conduct. Such an exclusive right places a heightened standard of good-faith behavior on the debtor.

The article highlights the specific features of the stage of opening insolvency proceedings and the powers granted to the commercial court at this stage.

Yes, pursuant to Part 1 of Article 115 of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures, proceedings in a case on the insolvency of a debtor – an individual or an individual entrepreneur – may be opened exclusively upon the debtor's application.

According to Part 1 of Article 116 of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures, an application for the opening of insolvency proceedings shall be filed by the debtor provided that the grounds stipulated by this Code exist.

Part 2 of Article 115 of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures provides that the debtor has the right to apply to the commercial court with an application for the opening of insolvency proceedings if: the debtor has ceased repayment of loans or performance of other scheduled payments in an amount exceeding 50 percent of the monthly payments for each of the credit and other obligations for a period of two months; the debtor has no property against which enforcement may be levied, and the measures taken by the enforcement officer in accordance with the Law of Ukraine "On Enforcement Proceedings" to search for such property have proven unsuccessful; or there are indications of a threat of insolvency.

At the same time, the debtor's right to apply for the opening of insolvency proceedings does not depend on the simultaneous existence of all the grounds provided for in Part 2 of Article 115 of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures.

The verification of the validity of the applicant's claims, as well as the determination of the existence of grounds for opening bankruptcy (insolvency) proceedings, is carried out by the commercial court at the preparatory hearing. Based on the results of the preparatory hearing, the commercial court issues a ruling either to open insolvency proceedings or to refuse to open insolvency proceedings.

It is substantiated that the stage of opening insolvency proceedings constitutes the first procedural filter for assessing the debtor's good faith, at which, inter alia, the debtor's conduct may be evaluated for abuse of the procedural right to initiate the relevant judicial procedures.

The conclusion is drawn that effective counteraction to the abuse of procedural rights in filing an application to open insolvency proceedings is a necessary condition for ensuring a balance between public and private interests and for increasing confidence in the institution of insolvency as a whole.

Key words: abuse of procedural rights, debtor's good faith, opening of insolvency proceedings.

Постановка проблеми. Статтею 1 Кодексу України з процедур банкрутства визначено, що неплатоспроможність - це неспроможність боржника виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через застосування процедур, передбачених цим Кодексом; грошове зобов'язання - зобов'язання боржника сплатити кредитору певну грошову суму відповідно до цивільно-правового правочину (договору) та на інших підставах, передбачених законодавством України. Процедура банкрутства щодо боржника переслідує публічний та приватний інтерес. Захист публічного інтересу, зокрема, знаходить свій вияв у недопу-

щенні фіктивного банкрутства, а також недопущення доведення боржника до банкрутства. Захист приватного інтересу, в свою чергу, полягає в максимальному задоволенні вимог кредиторів, відновленні платоспроможності боржника або його ліквідації та продажу його майна у ліквідаційній процедурі з метою погашення вимог кредиторів. Однією з основних функцій господарського суду під час провадження у справі про банкрутство є дотримання балансу захисту публічного та приватного інтересів. Як убачається з пояснювальної записки до проекту Кодексу України з процедур банкрутства метою запровадження інституту неплатоспроможності фізичних осіб було визначено врегулювання відносин щодо відновлення платоспроможності боржників, які опинилися в скрутній фінансовій ситуації не з їх вини та потребують допомоги з боку держави. Тому, призначенням цих норм законодавець визначив забезпечення допомоги чесним боржникам шляхом передусім реструктуризації їх боргів, а у разі неможливості у майбутньому погасити борги - заслужити їх списання. У преамбулі Кодексу України з процедур банкрутства закріплено, що цей Кодекс встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності боржника - юридичної особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів, а також відновлення платоспроможності фізичної особи. За цим підходом, на відміну від банкрутства юридичних осіб, у назві та за змістом положень Книги п'ятої Кодексу України з процедур банкрутства - «Відновлення платоспроможності фізичних осіб» законодавець зацентрував на пріоритеті реабілітаційної процедури щодо боржника, який залежно від власної волі та обставин справи може отримати звільнення від боргів за результатами обох судових процедур у справі про неплатоспроможність фізичних осіб. Отже, слід враховувати, що на відміну від банкрутства юридичних осіб, задоволення вимог кредиторів як основна мета провадження про неплатоспроможність фізичних осіб Кодексу України з процедур банкрутства не встановлена.

Відповідно до загального правила закріпленого в ч. 1 ст. 2 Кодексу України з процедур банкрутства провадження у справах про банкрутство регулюється цим Кодексом, ГПК України, іншими законами України. Застосування положень ГПК України та інших законодавчих актів України здійснюється з урахуванням особливостей, передбачених Кодексу України з процедур банкрутства. Особливості провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб передбачені в ст. 113 Кодексу України з процедур банкрутства. Так, провадження у справах про неплатоспроможність боржника - фізичної особи, фізичної особи - підприємця здійснюється в порядку, визначеному Кодексом України з процедур банкрутства для юридичних осіб, з урахуванням особливостей, встановлених Книгою п'ятою. Відповідно до цього Кодексу щодо боржника - фізичної особи застосовуються такі судові процедури: реструктуризація боргів боржника; погашення боргів боржника. Процедура погашення боргів боржника вводиться у справі про неплатоспроможність разом з визнанням боржника банкрутом.

Стан опрацювання досліджуваної проблематики свідчить про те, що її актуальність тільки набирає обертів та водночас не втрачає своєї актуальності. Питання зловживання процесуальними правами боржником, у тому числі у процедурі банкрутства (неплатоспроможності), були предметом уваги таких вчених, як О. Беянович, А. Бутирський, І. Бутирська, Б. Карнаух, Р. Поляков, В. Радзивілюк, В. Резнікова, О. Рогащ, О. Кот та інші.

Метою статті є дослідження зловживання процесуальним правом на подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Виклад основного матеріалу. За змістом статті 116 Кодексу України з процедур банкрутства лише боржник наділений правом ініціювати справу про його неплатоспроможність. Таким чином Кодексом з процедур банкрутства України запроваджено «добровільне банкрутство» боржника фізичної особи, що не є обов'язком, а правом, яким боржник, у разі дотримання певних вимог, може скористатися задля реструктуризації його боргів, прощення (списання) вимог кредиторів та/або звільнення від боргів і відновлення його платоспроможності. За змістом приписів Книги п'ятої Кодексу з процедур банкрутства України законодавцем презюмується, що фізична особа - боржник, ініціюючи стосовно себе справу про неплатоспроможність, прагне досягнути компромісу з кредиторами щодо зміни способу та порядку виконання його зобов'язань, а у разі недосягнення згоди стосовно плану реструктуризації боргів, такий боржник припускає визнання його банкрутом і задоволення кредиторських вимог за рахунок коштів від продажу його майна.

З огляду на мету та цілі визначені Кодексом України з процедур банкрутства інститут неплатоспроможності фізичних осіб призначений для зняття з боржника - фізичної особи тягара боргів,

які мають значний розмір та не можуть бути погашені за рахунок поточних доходів і належного цій особі майна. Правове регулювання відносин, що виникають між боржником та іншими учасниками справи про неплатоспроможність, має на меті поетапно створити для боржника – фізичної особи найбільш сприятливі умови для погашення боргів шляхом їх реструктуризації, а при нерезультативності таких заходів – забезпечити ефективний механізм продажу активів боржника. За такого підходу у судових процедурах неплатоспроможності фізичної особи скористатися правом на реабілітацію, зокрема у спосіб, що певною мірою утискає інтереси кредиторів, заслуговує лише добросовісний боржник, інше б суперечило принципу добросовісності, який ґрунтується на приписах статей 3 та 13 Цивільного кодексу України, відповідно до яких дії учасників правовідносин мають бути добросовісними, тобто відповідати певному стандарту поведінки, що характеризується чесністю, відкритістю і повагою інтересів іншої сторони договору або відповідного правовідношення. При здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб, а також завдати шкоди довкіллю або культурній спадщині. Не допускаються дії особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах (частини друга, третя статті 13 ЦК України). Тому до боржника – фізичної особи Кодекс України з процедур банкрутства установлює спеціальні вимоги щодо його добросовісності, як запоруку досягнення компромісу між сторонами стосовно погашення боргів, що має ґрунтуватися на поступках кредиторів та сумлінній співпраці боржника з керуючим реструктуризацією і кредиторами, а також на його відкритій взаємодії з судом, яка полягає у добросовісному користуванні процесуальними правами та сумлінному виконанні процесуальних обов'язків. Зокрема, задля отримання бажаного результату - відновлення платоспроможності у судовій процедурі реструктуризації боргів Кодекс України з процедур банкрутства покладає на боржника обов'язки: подати суду конкретизований список кредиторів і боржників із зазначенням загальної суми грошових вимог кредиторів (боржників), а також щодо кожного кредитора (боржника) - його імені або найменування, його місцезнаходження або місця проживання, ідентифікаційного коду юридичної особи або реєстраційного номера облікової картки платника податків та номера паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті), суми грошових вимог (загальної суми заборгованості, заборгованості за основним зобов'язанням та суми неустойки (штрафу, пені) окремо), підстав виникнення зобов'язань, а також строку їх виконання згідно із законом або договором; повідомити про обставини, що стали підставою для звернення до суду (пункт 3 частини другої статті 116 КУЗПБ), отже обґрунтувати природу і причини неплатоспроможності, надати інформацію щодо витрачання коштів, отриманих від кредитора (кредитодавця, позикодавця), та/або щодо руху основних активів з часу виникнення зобов'язань перед кредиторами тощо; надати повну і достовірну інформацію про власний майновий стан та членів його сім'ї, щодо розміру та джерел доходів (пункти 4 -11 частини третьої статті 116 КУЗПБ), тому у разі необхідності і додаткові пояснення чи документи на підтвердження належного виконання цих вимог; подати проект плану реструктуризації боргів та співпрацювати з керуючим реструктуризацією і зборами кредиторів при погодженні його змісту (частина четверта статті 116, частина сьома статті 126 КУЗПБ); повністю погасити окремі види заборгованості до затвердження судом плану реструктуризації боргів боржника (стаття 125 КУЗПБ); погашати вимоги кредиторів згідно з умовами плану реструктуризації боргів у разі його затвердження (частина перша статті 128 КУЗПБ) [1].

Поляковим Б.М, також звертається увага на те, що в процедурі банкрутства (неплатоспроможності) всі дії, які вчинені боржником, підлягають оцінці на предмет можливої недобросовісної поведінки або зловживання правами [2, с. 435].

В цілому позитивно оцінюючи політику вітчизняного законодавця та судову практику щодо подолання зловживань процесуальними правами Панаїд Я. зазначає, що пристосування зловживань до законодавчих «перепон» є об'єктивним явищем та потребує поглибленої оцінки з боку суду, що має місце в практиці не лише вітчизняних, але й зарубіжних судів, приміром, у Великій Британії [3, с. 2].

Крім того факт звільнення боржників від сплати судового збору за подання заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є не лише невиправданою розкішшю для нашої держави, але і тільки зловживанням правом на ініціювання справи про банкрутство недобросовісними боржниками [4, с. 251].

Статтею 113 Кодексу України з процедур банкрутства передбачено, що провадження у справах про неплатоспроможність боржника – фізичної особи, фізичної особи - підприємця здійснюється в порядку, визначеному цим Кодексом для юридичних осіб, з урахуванням особливостей, встановлених цією Книгою п'ятою. Відповідно до ч. 1 ст. 115 Кодексу України з процедур банкрутства провадження у справі про неплатоспроможність боржника - фізичної особи або фізичної особи – підприємця може бути відкрито лише за заявою боржника. Згідно з ч. 1 ст. 116 Кодексу України з процедур банкрутства заява про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність подається боржником за наявності підстав, передбачених цим Кодексом. Ч. 2 ст. 115 Кодексу України з процедур банкрутства передбачено, що боржник має право звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у разі, якщо: боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі більше 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців; у боржника відсутнє майно, на яке може бути звернено стягнення, а здійснені виконавцем відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» заходи щодо розшуку такого майна виявилися безрезультатними; наявні ознаки загрози неплатоспроможності. При цьому право боржника звернутися із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність не стоїть у залежності від наявності у сукупності всіх підстав, передбачених ч. 2 ст. 115 Кодексу України з процедур банкрутства. Приписами ч. 2, 3 ст. 116 Кодексу України з процедур банкрутства визначено зміст заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність та перелік додатків, який має бути додано до заяви. Разом із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржник зобов'язаний подати пропозиції щодо реструктуризації боргів (проект плану реструктуризації боргів). Декларація про майновий стан подається боржником за три роки (за кожен рік окремо), що передували року подання до суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Боржник також подає декларацію про майновий стан за рік, в якому подається заява про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, станом на перше число місяця, що передує місяцю подання заяви до суду (ч. 5 ст. 116 Кодексу України з процедур). При цьому саме на боржникові у справі про неплатоспроможність фізичної особи лежить процесуальний обов'язок як найповнішого розкриття суду та його кредиторам інформації про свій майновий стан та стан осіб, зазначений боржником у декларації.

Посилаючись у декларації про майновий стан на те, що член сім'ї не надав інформації про доходи, витрати, майно чи зобов'язання згідно з пунктом 9 Приміток до форми Декларації про майновий стан боржника у справі про неплатоспроможність, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 21.08.2019 № 2627/5, боржник має усвідомлювати, що ризики зазначення неповної інформації у декларації покладаються саме на боржника, позаяк спеціальним законом, яким є Кодекс України з процедур банкрутства, такої підстави ненадання інформації про майновий стан члена сім'ї не передбачено, натомість у частині п'ятій статті 116 Кодексу України з процедур банкрутства імперативно визначено, що декларація повинна містити інформацію щодо майна, доходів та витрат боржника і членів його сім'ї, що перевищують 30 розмірів мінімальної заробітної плати [8]. Тому надання повної і достовірної інформації у декларації про майновий стан є процесуальним обов'язком боржника у провадженнях про неплатоспроможність фізичної особи.

Таким чином, подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність не має бути направлено на уникнення або переслідування цілі унеможливлення задоволення кредиторських вимог до боржника. Наділяючи боржника виключним правом на подання заяви про відкриття провадження про неплатоспроможність Кодекс України з процедур банкрутства висуває вимоги до його поведінки. Таке виключне право боржника покладає на нього підвищений стандарт добросовісної поведінки.

Стадія відкриття провадження у справі про неплатоспроможність є першим процесуальним фільтром добросовісності боржника, на якій може крім іншого надаватися оцінка поведінки боржника на предмет зловживання процесуальним правом на ініціювання відповідних судових процедур. Слід погодитися, що у процесуальному сенсі зловживання правами проявляється в різного роду маніпуляціях із документами чи з поведінкою з метою отримання певного правового результату в обхід встановленому процесуальному порядку або поза волею правозастосовного органу чи учасника судового процесу [2, с. 435]. В цьому аспекті слушною є позиція Панаїд Я., яка зазначає, що при вирішенні питання про наявність зловживання процесуальними правами,

який видається доцільним застосувати у вітчизняній судовій практиці є встановлення достатності підстав для вчинення процесуальної дії [5, с. 45].

У разі відсутності підстав для відмови у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність або для повернення такої заяви господарський суд не пізніше п'яти днів з дня надходження заяви постановляє ухвалу про прийняття заяви до розгляду, в якій зазначаються: 1) дата підготовчого засідання, яке має відбутися не пізніше 15 робочих днів з дня постановлення ухвали; 2) прізвище, ім'я та по батькові арбітражних керуючих, визначених шляхом автоматизованого відбору із застосуванням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи з числа осіб, внесених до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України, для призначення керуючим реструктуризацією (ч. 1 ст. 117 Кодексу України з процедур банкрутства). Згідно з ч. 2 ст. 119 Кодексу України з процедур банкрутства підготовче засідання проводиться у порядку, передбаченому цим Кодексом. Зокрема, ч. 1 ст. 39 Кодексу України з процедур банкрутства передбачено, що перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні. Відповідно до ч. 2 ст. 39 Кодексу України з процедур банкрутства у підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, заслуховує пояснення сторін, оцінює обґрунтованість заперечень боржника, вирішує інші питання, пов'язані з розглядом справи. При вирішенні питання про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи за результатами проведення підготовчого засідання, дослідивши матеріали відповідної заяви фізичної особи, суд повинен, серед іншого, визначитися з питанням наявності грошових вимог до боржника та розміру таких вимог за станом на час подання заяви до суду, несплати боржником на користь кредиторів належних ним коштів. Поряд із цим, при вирішенні питання про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи суд зобов'язаний дослідити не тільки надану заявником інформацію про кредитні договори, за якими у заявника, як стверджується за його заявою, наявні грошові зобов'язання (зокрема, прострочені) за кредитами (позиками) тощо, але й дослідити та встановити безпосередні докази укладання таких договорів, наявності та розміру заборгованості за такими договорами. Отже, обов'язком суду при вирішенні питання про наявність грошового зобов'язання та визначенні неплатоспроможності є встановлення прострочених грошових зобов'язань боржника перед кредиторами станом на час подання відповідної заяви до суду. Перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні. За наслідками підготовчого засідання господарський суд постановляє ухвалу про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність або про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність. Господарський суд постановляє ухвалу про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність, якщо: 1) відсутні підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність; 2) боржник виконав зобов'язання перед кредитором (кредиторами) у повному обсязі до підготовчого засідання суду; 3) боржника притягнуто до адміністративної або кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю; 4) боржника визнано банкрутом протягом попередніх п'яти років. Відмова у відкритті провадження у справі про банкрутство не перешкоджає повторному зверненню до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство за наявності підстав, встановлених цим Кодексом (ч. 7 ст. 39 Кодексу України з процедур банкрутства).

Із наведеного можна дійти висновку, що процедура відкриття провадження у справі про банкрутство є «квазі-позовною» за своїми процедурними характеристиками та змістом [6, с. 91]. Крім того, Р.Б. Поляков звертає увагу на те, що «... підготовчому засіданню у процедурі банкрутства притаманні ті самі принципи господарського процесу, що застосовуються у позовному провадженні: змагальності, диспозитивності, пропорційності» [7, с. 142].

Висновки. Відкриття провадження у справі про неплатоспроможність є окремою, самостійною та обов'язковою стадією такого провадження. Метою зазначеної стадії є встановлення наявності обставин, які свідчать про неплатоспроможність чи загрозу неплатоспроможності боржника, що є основною підставою для ініціювання провадження про неплатоспроможність фізичної особи. Перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні. За наслідками підготовчого засідання господарський суд постановляє

ухвалу про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність або про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність. Наділяючи боржника виключним правом на подання заяви про відкриття провадження про неплатоспроможність Кодекс України з процедур банкрутства висуває вимоги до його поведінки. Таке виключне право боржника покладає на нього підвищений стандарт добросовісної поведінки. Стадія відкриття провадження у справі про неплатоспроможність є першим процесуальним фільтром добросовісності боржника, на якій може крім іншого надаватися оцінка поведінки боржника на предмет зловживання процесуальним правом на ініціювання відповідних судових процедур. Ефективна протидія зловживанню процесуальним на подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність є необхідною умовою забезпечення балансу публічного та приватного інтересу і підвищення довіри до інституту неплатоспроможності цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Постанова Верховного суду у справі № 910/6639/20 від 22.09.2021. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100456026>.
2. Поляков Б.М. Зловживання боржником своїми правами в процедурі неплатоспроможності фізичних осіб. Юридичний науковий електронний журнал. № 2/25. URL: http://lsej.org.ua/2_2025/104.pdf.
3. Панаїд Я.І. Суперечлива поведінка як різновид зловживання процесуальними правами в контексті принципу добросовісності в цивільному судочинстві. Український та зарубіжний досвід. *Наукові перспективи*. № 5(59) 2025. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-5\(59\)-1382-1397](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-5(59)-1382-1397).
4. Дудка В.В. Зловживання правом на ініціювання провадження у справі про банкрутство. *Юридична наука*. № 1(103). 2020. С. 259–264. URL: <https://journal-nam.com.ua/index.php/journal/article/view/33>.
5. Панаїд Я.І. Зловживання процесуальними правами в контексті принципу добросовісності в цивільному судочинстві: поняття та ознаки. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2024. Вип. 5 (58). С. 40–48. URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v5_2024/9.pdf.
6. Колос Ю.В. Особливості відкриття провадження у справах про неплатоспроможність фізичних осіб. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 3 (56). 2024. С. 90–94. URL: <https://mail.google.com/mail/u/0/?pli=1#inbox?projector=1>.
7. Поляков Р.Б. Підготовче засідання у справі про банкрутство (неплатоспроможність). *Актуальні проблеми держави і права*. 2023. № 97. С. 137–152. URL: <http://www.apdp.in.ua/v97/18.pdf>.
8. Постанова Верховного Суду у справі № 909/1028/20 від 11.11.2025. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131882925>.
9. Постанова Верховного суду у справі № 916/1482/21 від 08.12.2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108058802>.